

75. ОСНОВНИ ЗАКОН СРПСКЕ КРАЉЕВСКЕ АКАДЕМИЈЕ.*

(Од 1. Новембра 1886. године. Зборник XLII. страна 231).**

I. — Академија.

Члан 1. — Под заштитом Краља Србије оснива се у престолноме граду *Српска Краљевска Академија*.

Члан 2. — Задатак је академије: Да науку обрађује и унапређује. Да поставља и одржава здраве основе научног суду.

Да обелодањује и изазива истраживања научна у природи, друштву и историјским споменима.

Да потпомаже одомаћивање и развитак виших уметности.

Да удруженом снагом за напредак просвете извршује оно, за што је посебна снага недовољна.

Члан 3. — Према захтеву строга и стручнога рада дели се академија у четири реда:

Прво, академија наука природних. Друго, академија наука философских.

Треће, академија наука друштвених.

Четврто, академија уметности.

Члан 4. — Науке математичке, филозофске и историјске, као и историја књижевности, обрађују се у овим

* По закону о изменама и допунама у основном закону Краљевско-Српске Академије члану 1. речи: „Краљевско-Српска Академија“ замењује речима: „Српска Краљевска Академија“ (Закон од 10. Фебруара 1892. године, Зборник XLVIII. страна 20).

** Напомена. „Српско учено друштво“ јавља се као „*Друштво српске словесности*“ законодавним решењем од 7. новембра 1841. године, (Зборник II. страна 152). На скоро је ово друштво престало, па је обновљено 18. јула 1844. В.Бр. 947. (Нема га у Зборнику). А 8. Маја 1847. године даг је истоме друштву нов устав (Зборник IV. страна 26). 17. Јула исте године одобрено је законодавним решењем: „да се „Гласник друштвених штампа *бесплатно*, а за остале књиге друштва само папир и остали трошак, које књигопечатња на касателни поса издаје, од друштва наплаћује, а процент, који се иначе на то узима, да се од друштва не наплаћује“. (Зборник IV. страна 36).

Даље је по одобрењу државног савета издатог највише решење 29. априла 1848. године. В.Бр. 328 С.Бр. 118 да пошта наша књиге, које друштво српске словесности издаје, прима и бесплатно разноси“. (Нема га у Зборнику).

Ово је „Друштво српске словесности“, због нереди на главном скупу, обустављено 27. јануара 1864. године В.Бр. 302. А обновљено је исте године 29. јула В.Бр. 2403 под именом „*српско учено друштво*“ и узаконено је ново „устројство српског ученог друштва“ Бр.П. 2404. (У Зборнику га нема).

Године 1869. јануара 3. одобрено је „уређење српског ученог друштва“ (види зборник XXII. страну 1). Последње велике измене у овоме уређењу учињене су 27. маја 1878. године (Зборник Закона XXVII. страна 223).

По своме последњем уређењу српско учено друштво одобрено је по простоме *указу*, и тиме је испало из области законодавства. Законом о академији, чланом 6-м и ово друштво долази под закониту заштиту академије, а његово имање и све његове нарочите повластице, па и повластице по закону од 17. јула 1847. и од 29. априла 1848. прешле су чланом 29-м закона о академији на српску краљевску академију.

редовима према сродству свога предмета са једним или другим редом академије.

Посебни редови *српске краљевске академије* могу се и сами поделити на два или више дела, којима ће име давати главна наука или уметност заступљена у овим новим деловима.

Члан 5. — У истраживању етнографском, језикословном и историјском обзире се *Српска Краљевска Академија* на првоме месту и нарочито на земљиште Срба и српскога суседства.

Посебно разрађивање пољске привреде, лекарства, законодавства, и богословије, као и ширење наука и уметности, оставља се посебним удружењима, а уз готовост академије за заштиту и помоћ.

Члан 6. — Државна власт саслушаће свагда мишљење академије српске, при давању, при одржавању или предлагању државне помоћи друштвима лекарским, пољопривредним, уметничким, техничким, правничким, учитељским, археолошким, богословским или национално просветним као и друштвима за неговање књижевности и за ширење науке.

А помоћ овим друштвима државна власт може издавати и посредством *српске краљевске академије*.

Члан 7. — Народна библиотека и музеј придају се *српској краљевској академији*. Према томе право и дужност досадашњег надзорног одбора за библиотеку и музеј престају и прелазе на председништво академије.

Члан 8. — На сва питања државне власти преко министра просвете и црквених послова, дужна је *Српска Краљевска Академија* давати одговоре и обавештења, у колико иду у област академијског рада.

Члан 9. — Књижевни рад свој саопштава академија у „Гласу“ српске краљевске академије.

А објављивање докумената и грађе бива у „Споменику“ српске краљевске академије.

Члан 10. — За научна истраживања академија је власна одређивати нарочите изасланике. А власна је и ступати у сvezу и заједнички рад са друштвима која имају исти задатак.

У оба ова случаја академија мора најпре учинити пријаву државној власти.

II. — Академици.

Члан 11. — Српску краљевску академију чине *стални чланови, академици*.

Њих може бити на броју до *тридесет и четири*. (*Измена Закона од 10. Фебруара 1892. године, Зборник XLVIII. страна 20*).

Међу њима може бити осморица чланова изван Србије.

Члан 12. — *Осим сталних чланова — академика — Српска Краљевска Академија има:*

1. *дописне чланове, којих може бити двојном колико сталних;*

2. *почасне чланове.* (*Допуна Закона од 10. Фебруара 1892. године, Зборник XLVIII. страна 20*).

Члан 13. — Целокупна академија бира академике и дописнике. Не бира их по количини рада, но по осведченој исправности самосталности и савесности у раду њиховом.

Једне године може бити изабран само по један академик и по два дописника.

Избор бива само за извесни и одређени ред академије.

Члан 14. — Изабрани академик постаје тек од онога часа чланом академије и ступа у њезина права, кад на свечаноме скупу буде проглашен и кад из области оне академије за коју је изабран прочита своју рас-

праву или изложи своје уметничко дело.

Академици изван Србије могу у место тога послати само изјаву којом се примају чланства академије.

И дописник се проглашује тек на свечаном скупу.

Члан 15. — Морална је дужност академика да се према могућности одзивљу позивима које академија на њих управља.

Члан 16. — укинут; а чланови 17., 18. и 19. постали чланови 16. 17. и 18. (*по закону од 10. Фебруара 1892. године, Зборник XLVIII. страна 20.*).

Члан 16. — Научне државне радионице, збирке, архиве, школе и установе отворене су еписким краљевским академицима за њихов научни рад.

Члан 17. — Сва научна или уметничка издања академије шаљу се редовно свима академицима и дописницима.

III. — Ред у академији.

Члан 18. — На челу целокупне академије стоји председник.

Њега замењује у дужности стални секретар.

А заједно са секретарима посебних одреда академије, цео збор овај чини *председништво* академије.

Члан 19. — Председник представља академију у спољним односима.

А у академији председник поглавито извршује одлуке председништва, које одлучује о радовима академије, о штампању ових радова, о изложбама, о изашавању чланова, о наградама, о управљању домаћим радом и о руковању са имаовином академије.

Председник има награду, која му се одређује из годишњег буџета Српске Краљевске Академије.

(Допуна Закона од 10. Фебруара 1892. године, Зборник XLVIII. страна 20).

Члан 20. — Стални секретар води белешку на свима састанцима председништва и посебних академија.

Он води бригу о штампању академијских списа.

Он се стара, да се свака три месеца изнесе пред академију извештај о раду значајних академија јевропских, да се ако је могуће и чешће изнесе извештај о кретању и напредовању науке у светској књижевности и да се на свечаном скупу академије доноси годишњи извештај о целокупном раду ерцско-краљевске академије.

Стални секретар *Српске Краљевске Академије* има положај и права професора велике школе.

Ако није попуњено место сталног секретара, ову дужност може привремено вршити академик, којег избере Српска Краљевска Академија, и којем награду одређује из свога годишњег буџета. Чланови 22, 23, 24, 25, 26, 27, 28, и 29. постају чланови: 21, 22, 23, 24, 25, 26, 27 и 28. (Допуна Закона од 10. Фебруара 1892. године, Зборник XLVIII. страна 20).

Члан 21. — Уз сталног секретара академије има и благајник и писар. Благајнику се положај одређује буџетским законом. Ако је узет из државне службе може у овој задржати права чиновника. Његова је дужност да се брине не само о рачунима академије, по и о експедевању и примању списа академијских.

Члан 22. — Према извештајима секретара посебних редова академијских, стални секретар сазива састанке ових појединих академија.

На ове састанке позивају се и остали чланови и дописници академије.

Секретар сваке посебне академије председава на састанку свога реда.

Право обавештења на састанцима имају и академици и дописници. Но гласају и одлучују само прави чланови оне академије чији је састанак.

Ови су састанци јавни. Дневни ред о њима објављује се преко новина, кад год је то могуће.

Ништа не може бити штампано у „Гласу српске краљевске академије“, ако није на оваквом или на свечаноме састанку прочитано.

Члан 23. — Састанак председништва бива на позив председника или његовог заменика.

На томе састанку имају право присуства сви прави чланови академије. Али гласају и одлучују само председник, секретари посебних академија и стални секретар.

Члан 24. — Свакад о новој години мора се сазвати *скуп* академика и дописника, а по потреби и више пута преко године.

На томе скупу који не мора бити јаван, одлучују академици о изборима чланова и часника својих, о општим предлозима и питањима рада у академији, о правцу рада о деоби и спајању нових делова академијских, о спорним питањима између посебних редова академије, о буџету, о прегледу рачуна, и у опште о томе, што за развитак и ред у академији чинити ваља.

Члан 25. — На овим скуповима бираће се, већином гласова свих академика, секретар за сваку посебну академију на годину дана.

На њима се већином гласова извршује кандидација три члана за сталног секретара ако је место упражњено.

А са пуне две трећине гласова бирају се академици и дописници ака-

демије и то на писмен образложен предлог једнога или више чланова.

Члан 26. — Изабрани секретари ступају у дужност тек пошто се на свечаноме скупу академије прогласе.

А кандидати за стално секретарство подносе се министру просвете и црквених послова.

Указом Краља заштитника академије, а на предлог министра просвете и црквених послова, бива постављен председник српске краљевске академије између првих чланова, а на три године дана.

Стални секретар бива истим начином постављен стално.

О овим пак академицима и дописницима, који су на тим скуповима изабрани, извештава се министар просвете и црквених послова. На тек ако за 15 дана, од дана саопштења, влада не изјави свој непристанак на овакав избор, онда се ови изабраници прогласују на свечаноме скупу.

Члан 27. — Свечани јавни скуп сазива се сваке године на дан 22-г фебруара.

На свечаноме скупу чита се извештај о целом годишњем раду академије, говори се о свезама њеним са осталим научним удружењима, објављују се промене у председништву академије; уводе се у чланство нови академици и предаје им се академијски диплом.

IV. — Подизање академије.

Члан 28. — Прве чланове и дописнике академије поставља заштитник српске академије, Краљ Србије, својом високом наредбом. Но и њима ће се издавати диплом тек на свечаним скуповима, који се и нарочито ради тога могу сазвати у точају прве две године.

Поред ових може се изузетно на првоме скупу академије учинити и на свечаним скуповима прогласити избор

од шест чланова и дванаест дописника академије изван Србије.

Члан 29. — Досадашње Српско Учено Друштво удружује се са Српском Краљевском Академијом у једну целину и то овако :

1., Српско Учено Друштво бира у току 1892. године између својих редовних чланова осморицу за сталне чланове Српске Краљевске Академије. При том избору црквенство имају они редовни чланови Ученог Друштва, који су већ дописни чланови Академије.

2., Српска Краљевска Академија може изузетно од прописа друге алинеје члана 13. изабрати у току 1892. године и остатак сталних чланова до броја тридесет и четири. За изборе и под 1, и под 2, вриде одредбе треће алинеје члана 13. и пете алинеје члана 26.

3., Остали редовни као и сви дописни и почасни чланови Српског Ученог Друштва постају почасни чланови Српске Краљевске Академије.

4., Све имање Српског Ученог Друштва саставља се с имањем Српске Краљевске Академије, а тако исто и сви његови легати и завештања. (Додатак Закона од 10. Фебруара 1892. Зборник XLVIII. страна 20.).

Члан 30. — Пословни ред и дописне овом уређењу израдиће сама

академија у духу основног закона и известиће о томе министра просвете и црквених послова.

Академија ће моћи установити и дипломе за своје помагаче, који стално помажу безиноме раду и купују академијске списе.

Члан 31. — Академији се уступа земљиште у Београду, које је блажене памети Њаз Михаило Обреновић III. поклонико на просветне цели.

(Друга алинеја овог члана укинута законом од 10. Фебруара 1892. године, Зборник XLVIII. страна 20.)

Члан 32. — Да би академија могла постићи свој задатак, држава српска ставља јој на расположење годишњу помоћ у границама буџетскога закона, слободан стал и штампу у државној штампарији.

Српска Краљевска Академија ослобођави се илимања поштарине за своју кореспонденцију и сва пошљања. (Додатак Закона од 10. Фебруара 1892. године, Зборник XLVIII. страна 20.).

Члан 33. — Овај основни закон има своју силу од дана када га Краљ потпише.

Препоручујемо Нашем министру просвете и црквених послова, да овај закон обнародује и о извршењу се његовом стара; властима пак заповедамо да по њему поступају, а свима и сваком, да му се покоравују.